

TÜRK – KIRGIZ
HÜKÜMETLERARASI KARMA EKONOMİK KOMİSYONU
ALTINCI DÖNEM TOPLANTISI PROTOKOLÜ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti arasında 16 Ağustos 1995 tarihinde imzalanan "Ticari ve Ekonomik İşbirliği Konularında Türk-Kırgız Karma Ekonomik Komisyonu Kurulmasına Dair Anlaşma" uyarınca teşkil edilen Türk-Kırgız Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu'nun (bundan sonra "Komisyon" olarak anılacaktır) VI. Dönem Toplantısı, 4 Nisan 2012 tarihinde Bişkek'te gerçekleştirilmiştir.

Toplantılarda, Türk Heyetine Türkiye Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı Sayın Bekir BOZDAĞ, Kırgız Heyetine ise Kırgız Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı Sayın Joomart OTORBAEV başkanlık etmişlerdir. Her iki ülke heyet listeleri Ek:1 ve Ek:11'de yer almaktadır.

Komisyon toplantısı, karşılıklı anlayış ve iyi niyete dayalı dostane bir atmosferde cereyan etmiş ve Taraflar aşağıda yer alan hususlarda mutabık kalmışlardır:

1. Yasal Çerçeve

1.1. Taraflar, 5 Eylül 2008 tarihinde, Ankara'da imzalanan Komisyonun V. Dönem Toplantısı Protokolü'nde yer alan hükümlere ilişkin görüş alışverişinde bulunmuşlar ve sözkonusu Protokol hükümlerinin büyük ölçüde hayata geçirilmiş olmasından duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir.

1.2. Türk Tarafı, iki ülke gerçek ve tüzel kişileri arasında gerçekleştirilecek yatırım projelerinin teşvik edilmesine ilişkin gerekli yasal altyapının oluşturulmasını teminen, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı ile Kırgız Cumhuriyeti Ekonomi ve Tekel Önleyici Politikalar Bakanlığı arasında 2012 yılı içerisinde imzalanmak üzere hazırlanan mutabakat zaptı taslağını Kırgız Tarafına tevdi etmiştir.

1.3. Taraflar, iki ülke arasında 28 Nisan 1992 tarihli "Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması"nın, yenilenecek imzalanmasına yönelik müzakerelerin, 2013 yılının ilk yarısında başlatılması hususunda mutabık kalmışlardır.

1.4. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Kırgız Cumhuriyeti Gençlik, Çalışma ve İstihdam Bakanlığı arasında bir Sosyal Güvenlik Anlaşması tesis edilebilmesini teminen müzakerelerin başlatılması hususunda anlaşmışlardır.

2. Ticari ve Ekonomik İşbirliği

2.1. Taraflar, Türkiye ile Kırgızistan arasındaki ikili ticaret hacminin hızla artmakta olduğunu memnuniyetle ifade ederek, bu ilişkilerin önümüzdeki dönem zarfında daha da geliştirilmesinin önemini vurgulamışlardır.

2.2. Taraflar, iki ülke arasında düzenlenmekte olan İş Konseyi toplantılarına, konferanslara, her iki ülkede organize edilen fuar ve sergiler ile ticaret heyeti organizasyonlarına karşılıklı katılımın teşvik edilmesi konusunda anlaşmışlardır.

2.3. Taraflar, Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'nin ve Konsey bünyesinde kurulan Türk İş Konseyi'nin çalışmalarını desteklemeye ve bu kapsamda işbirliğini teşvik etmeye hazır olduklarını ifade etmişlerdir.

2.4. Taraflar, Türk Tarafınca önerilen, iki ülkenin kalkınma alanındaki tecrübelerinden karşılıklı olarak faydalanmak ve ortak çalışmalar yürütmek üzere, Türkiye ve Kırgızistan'ın yerel ve merkezi kamu kurumlarının katılımlarıyla bir "Kalkınma İşbirliği Programı" hazırlığının başlatılmasına ilişkin olanakların araştırılması hususunda mutabık kalmışlardır.

2.5. Taraflar, 2012 yılı içerisinde Türkiye'nin çeşitli illerinde, bu illerdeki Ticaret ve Sanayi Odaları işbirliğiyle ve İş Konseyi koordinasyonunda "Kırgızistan'da Yatırım ve İş Olanakları" konulu bilgiendirme toplantıları gerçekleştirilmesi hususunda anlaşmışlardır.

2.6. Türk Tarafı, Kırgız Tarafına ithalatta teknik düzenleme mevzuatı ve uygulamalarına ilişkin güncel bilgilerin aktarılmasını kabul etmiştir.

2.7. Taraflar, küçük tarım makinelerinin Kırgızistan'a satışı ve Kırgızistan'da üretiminin yapılabilmesi hususunda işbirliği imkânlarının değerlendirilmesini kararlaştırmışlardır.

2.8. Taraflar, Kırgızistan'da mücevherat üretimi alanında işbirliği imkânlarının araştırılması hususunda anlaşmışlardır.

3. Enerji

3.1. Taraflar, 20 Şubat 2009 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Kırgız Cumhuriyeti Sanayi, Enerji ve Yakıt Kaynakları Bakanlığı arasında imzalanan Karşılıklı Anlaşış ve İşbirliği Mutabakat Zaptının önemini vurgulamış ve sözkonusu anlaşmaya işlerlik kazandırılması konusunda mutabık kalmışlardır.

3.2. Taraflar ayrıca; sözkonusu Mutabakat Zaptının birinci maddesi uyarınca, enerji alanında ikili ilişkileri geliştirmek üzere her iki Tarafın ilgili kurum ve kuruluş yetkililerinin katılımıyla bir Ortak Çalışma Grubu oluşturulmasına karar vermişlerdir.

3.3. Kırgız Tarafı, Kırgızistan'da küçük ölçekli HES projelerinin gerçekleştirilmesine yönelik imkânların değerlendirilmesini teminen somut teklifler sunacağını ifade etmiştir. Türk Tarafı, sözkonusu teklifleri değerlendireceğini belirtmiştir.

3.4. Türk Tarafı, yenilenebilir enerji kaynakları alanındaki tecrübesinin Kırgız Tarafına aktarılması yönünde, iki ülke ilgili kuruluşları koordinasyonuyla çalışmalar düzenlenebileceğini belirtmiştir. Diğer taraftan, Taraflar, yenilenebilir enerji kaynakları alanında karşılıklı uzman değişimi imkânlarını değerlendireceklerdir.

3.5. Taraflar, yer bilimleri ve madencilik alanlarında her iki ülke ilgili kurumları arasında karşılıklı bilgi, deneyim ve uzman değişimi yapılması hususunda anlaşmışlardır.

4. Ulaştırma ve İletişim

4.1. Taraflar, İstanbul – Bişkek – İstanbul istikametinde hizmet veren havayolu şirketlerinin sayısının her bir Taraf için birden üçe çıkarılması amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti arasında 14 Ekim 1994 tarihinde imzalanan Hava Taahhüdü Anlaşması'nın üçüncü maddesinin birinci bendinde değişiklik yapılması hususunda mutabık kalmışlardır.

4.2. Kırgız Tarafı, iletişim alanında işbirliğine yönelik önerilerini Türk Tarafına sunmaya hazır olduğunu belirtmiştir.

5. KOBİ'ler Alanında İşbirliği

Taraflar, küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ) arasındaki işbirliğinin önemini vurgulamışlardır. Bu kapsamda, Taraflar, her iki ülkenin KOBİ'leri arasında işbirliğini geliştirmek, desteklemek ve KOBİ'lere yönelik devlet destek mekanizmalarının uygulanması konularında bilgi, deneyim ve uzman değişimi imkânı sağlamak amacıyla; Türkiye Cumhuriyeti Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ile Kırgızistan Cumhuriyeti Ticaret ve Sanayi Odası arasında bir mutabakat zaptının imzalanmasını teminen görüşmelerin başlatılması hususunda anlaşmışlardır.

Bu çerçevede, KOSGEB tarafından Kırgız Cumhuriyeti Sanayi ve Ticaret Odası'na sözkonusu Taslak Mutabakat Zaptı takdim edilmiştir.

6. Fikri Mülkiyet

6.1. Taraflar, 13 Kasım 1998 tarihinde Fikri Mülkiyetin Korunması alanında Türkiye Cumhuriyeti ile Kırgız Cumhuriyeti arasında imzalanan Hükümetlerarası Anlaşmanın uygulanmasına ilişkin çalışmalara etkinlik kazandırılmasını kararlaştırmışlardır.

6.2. Taraflar, Türk Patent Enstitüsü ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Fikri Mülkiyet ve Yenilikçilik Devlet İdaresi arasında sınıai mülkiyet ve telif haklarının korunması ile korsan ürünlerle mücadele konularında bilgi değişimi hususunda mutabık kalmışlardır.

7. Müttehhtlik ve Teknik Müşavirlik Hizmetleri

7.1. Taraflar, müttehhtlik ve teknik müşavirlik sektörlerinde, Türk firmalarının Kırgızistan'daki faaliyetlerinden duydukları memnuniyeti ifade ederek, Kırgızistan'da başta şehir planlama, enerji ve sulama projeleri olmak üzere, mevcut potansiyel paralelinde, müttehhtlik ve teknik müşavirlik sektörlerindeki işbirliğinin daha da güçlendirilmesi ve bu sektörlerde açılacak ihalelere ilişkin bilgi akışının sağlanması hususlarında mutabık kalmışlardır.

7.2. Türk Tarafı, Kırgızistan'da mevcut potansiyelin Türk inşaat ve teknik müşavirlik sektörlerine tanıtılmasını ve bu alanda Türk firmalarının Kırgızistan pazarında daha aktif bir biçimde yer almasını sağlamak amacıyla, Kırgızistan'a önümüzdeki dönemde sektörel bir heyet ziyareti düzenlemek hususundaki niyetini ifade etmiştir.

7.3. Türk Tarafı, Kırgız Tarafının inşaat ve teknik müşavirlik sektörlerinde teknik işbirliği ve yardım taleplerini not etmiştir.

7.4. Taraflar,

- Bilimsel araştırma enstitüleri ile şehirçilik ve mimarlık,
- Türk inşaat ve yatırım şirketlerinin Kırgızistan'da konut inşaa projelerine katılımı,
- İnşaat alanında (modern inşaat malzemeleri ve teknolojileri, projelendirme, enerji verimliliği) bilimsel ve teknik bilgi değişimi

alanlarında ikili işbirliğinin geliştirilmesinde mutabık kalmışlardır.

7.5. Kırgız Tarafı; Türk Tarafına, Kırgızistan'da kanal, sulama tesisleri ile baraj inşaatı alanlarında işbirliği imkânlarının değerlendirilmesini teklif etmiştir.

7.6. Kırgız Tarafı, Türk Tarafına Issık-Göl Havalimanının modernizasyonu projesine katılmalarını teklif etmiş ve Komisyon Toplantısı sırasında projeye ilişkin bilgi ve ön yatırım teklifini sunmuştur.

8. Yatırımlar

- 8.1. Taraflar, kamu-özel sektör ortaklığına ilişkin tecrübe paylaşımı ve uzman eğitimi konularında işbirliği imkanlarını değerlendirmeyi kararlaştırmışlardır.
- 8.2. Kırgız Tarafı, projelendirme, idarenin denetimi, maliye politikası, yatırım anlaşmalarının hazırlanması ve dış yardımın etkin kullanımını konularında Türk Tarafının tecrübesinden faydalanma yönündeki isteğini dile getirmiştir.
- 8.3. Taraflar, 6-7 Kasım 2008 tarihlerinde, Ankara'da Kırgız Heyeti için gerçekleştirilen "Türkiye'deki Yatırım Ortamına İlişkin Tecrübe Paylaşım Programı"nın başarısından duydukları memnuniyeti ifade ederek, önümüzdeki dönemde de yatırım ortamı ve sigortacılık alanlarında işbirliğini devam ettirmek hususundaki niyetlerini ifade etmişlerdir.
- 8.4. Taraflar, Türk firmalarının son yıllarda önemli gelişmeler kaydettiği doğal taş işleme ve çimento üretiminde Kırgız firmaları ile ortak yatırımlar yapılması imkanlarının araştırılması hususunda mutabık kalmışlardır.
- 8.5. Kırgız Tarafı, Türk şirketleri tarafından Kırgızistan'da entegre pamuklu dokuma işletmelerinin kurulmasına yönelik yatırım olanaklarının ve ileri teknolojilerin kullanılmasına yönelik mamuller üretiminin gerçekleştirilmesini teminen ortak işletmeler kurulması imkanlarının değerlendirilmesini teklif etmiştir.
- 8.6. Kırgız Tarafı, Türk Tarafına; Türk sermayesinin de katılımıyla, uluslararası standartlara uygun teknolojik ekipman kullanmak suretiyle meyve ve sebze ürünleri üretecek ve tarım ürünleri işleyecek ortak işletmelerin kurulmasını önermiştir.

9. Kredi İlişkileri

- 9.1. Taraflar, Kırgız Cumhuriyeti Milli Bankası'nın Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.'ye olan borçlarının silinmesine ilişkin olarak Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti adına Kırgız Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına Hazine Müsteşarlığı arasında 1 Aralık 2011 tarihinde imzalanan "Borcun Silinmesi Anlaşması"nın yürürlüğe girmesine ilişkin iç prosedürlerin her iki ülke açısından da devam ettiğini ifade etmişlerdir.
- 9.2. Kırgız Tarafı, 7 Temmuz 2010 ve 28 Ekim 2011 tarihli Anlaşmalar ile Türkiye Cumhuriyeti tarafından Kırgız Cumhuriyeti'ne sağlanan 10'er milyon ABD Doları tutarındaki iki ayrı hibe için Türk Tarafına şükranlarını iletmıştır.
- 9.3. Türk Tarafı, Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti'nin Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nden 106 milyon ABD Doları tutarındaki kredi talebini not etmiştir.

10. Finansal Piyasalar

- 10.1. Taraflar, her iki ülke yatırımcılarının iki ülke sermaye piyasalarında menkul kıymet ihracı konusunda mevcut durumun belirlenmesi ve işbirliği imkânlarının araştırılması hususlarında mutabık kalmışlardır.
- 10.2. Kırgız Tarafı, öncelikli projelerin finansmanı için Türk-Kırgız Yatırım Fonu'nun oluşturulması imkânının değerlendirilmesini önermiştir. Türk Tarafı sözkonusu öneriyi not etmiştir.
- 10.3. Taraflar, Kırgızistan'da sermaye piyasaları ve borsaların geliştirilmesini teminen işbirliği imkânlarının araştırılması ve Kırgız Tarafına talep edilecek teknik ihtiyaçlar doğrultusunda Türk Tarafına gerekli desteğin verilmesi hususlarında anlaşmışlardır. Bu kapsamda Kırgız Tarafı, bu alanlardaki tekliflerini Türk Tarafının değerlendirmesine sunacaktır.

11. Gmrkler

11.1. İki lke Gmrk İdareleri arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve mal ticaretinde daha etkin kontrolün sağlanması amacıyla, Taraflar, "Kağakılıkla Mücadele Alanında Bilgi Değişimi" konusunda bir Mutabakat Zaptı imzalanması imknını değerlendirecekleri hususunda mutabık kalmışlardır.

11.2. Bu çerçevede Taraflar, kağakılıkla mücadele ve gmrk suğlarının önleneceği konularında 2012 yılı sonuna kadar iki ülke gmrk idareleri arasında görüşmeler gerçekleştirilmesi hususunda anlaşmışlardır.

11.3. Kırgız Tarafı, modern biliŐim teknolojilerinin kullanımını ile gmrk iŐlemlerinin otomasyonu konularında Türk Tarafı ile bilgi değişimi ve Kırgız Cumhuriyeti'ndeki gmrk kapılarının inşası ve donanımı konularında Türk Tarafının sağlayabileceği destek hususundaki talebini dile getirmiştir.

12. Standardizasyon ve Teknik Düzenlemeler

12.1. Taraflar, teknik düzenlemeler alanında etkin işbirliği ile bilgi ve tecrbe değişimi yapılması amacıyla, ürün güvenliğinin, kalitesinin ve rekabet edebilirliğinin sağlanmasının önemine atıfla, teknik düzenlemeler, standartlar, uygunluk değerlendirme prosedürleri, akreditasyon ve metroloji alanlarındaki işbirliğini geliştirme konularında mutabık kalmışlardır.

12.2. Bu amaçla, Kırgız Tarafının talebi zerine Türk Tarafı, gıda Őirketlerinde HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) ve ISO'ya dayalı gıda ürünlerinin kalite ve güvenlik yönetimi konusundaki tecrbesinin Kırgız uzmanlara aktarılması imkanlarını değerlendirmeyi kabul etmiştir.

12.3. Taraflar,

- Kırgız Cumhuriyeti Ekonomi ve Tekel nleyici Politikalar Bakanlığı, standardizasyon ve metroloji alanında faaliyet gösteren kuruluŐlar ile diğer devlet kurumları personeline teknik düzenlemelere ilişkin eğitim olanağı sağlanması,
- Özel sanayi işletmeleri geliŐenlerine kalite yönetim sistemi uygulamalarına ilişkin eğitim programları düzenlenmesi

konularında işbirliği yapılması hususunda mutabık kalmışlardır.

12.4. Taraflar, iki ülke standardizasyon ve metroloji kuruluşları arasında yeni bir işbirliği protokolünün imzalanmasını teminen gerekli çalışmaların yapılması hususunda mutabık kalmışlardır.

12.5. Türk Tarafı, İslam Konferansı TeŐklatına bağlı bir kuruluş olarak kurulan ve 2-3 AĞustos 2010'da Ankara'da yapılan ilk Genel Kurul toplantısıyla resmen faaliyete geçen İslam lkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü (SMIC)'ne Kırgız Cumhuriyeti'ni ye olmaya davet etmiştir.

12.6. Türk Tarafı, 1991 yılında Türkiye, Kafkaslar, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile zerk Cumhuriyetlerin katılımıyla kurulan Bölgelerarası Standardizasyon Birliği'nin (BASB) yesi olan Kırgız Cumhuriyeti Ekonomi ve Tekel nleyici Politikalar Bakanlığı Standartlar ve Metroloji Merkezi'nin, söz konusu Birliğin faaliyetlerine katkı sağlamasından duyduğu memnuniyeti belirtmiştir.

13. Çalışma ve Sosyal Politikalar

13.1. Taraflar, 9 Mart 2005 tarihinde Bişkek'te imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Kirgiz Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Koruma Bakanlığı arasında Ortak İşbirliği Anlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Kirgiz Cumhuriyeti Sosyal Fonu arasındaki Ortak İşbirliği Anlaşması kapsamında ilişkilerini daha da geliştirmek hususunda mutabık kalmışlardır.

13.2. Taraflar, özürli kişilere sunulan sosyal hizmetlere ilişkin Türkiye Cumhuriyeti'nin tecrübelerinin incelenmesi amacıyla, Kirgiz Cumhuriyeti Sosyal Kalkınma Bakanlığı uzmanları için bir tanıtım ziyareti düzenlenmesi hususunu değerlendireceklerini ifade etmişlerdir.

14. Tarım, Gıda ve Hayvancılık

14.1. Kirgiz Tarafı, Kirgizistan'da ıslah-damızlık bölgeleri ve balık çiftlikleri, yem üreten ve balık ürünlerini işleyen küçük fabrikaların oluşturulmasına ilişkin ortak Türk-Kirgiz projesinin geliştirilmesi ve hayata geçirilmesini teklif etmiştir.

14.2. Taraflar, Kirgizistan'da yetiştirilmeleri, kayıtlarının yapılması ve Kirgizistan topraklarında kullanımına izin verilmesi amacıyla, yüksek verimli fasulye cinsleri tohumlarının Kirgizistan'a getirilmesi imkanlarının değerlendirilmesi hususunda anlaşmışlardır.

Taraflar ayrıca, Kirgiz Cumhuriyeti Tarım Bakanlığı ve buna bağlı birimlerin uzmanlarının Türkiye'de fasulye tohumculuğu konusunda tarım uzmanları için düzenlenen kurslarda eğitim görmelerine destek sağlanması konusunda mutabık kalmışlardır.

14.3. Taraflar,

- Bahçivanlık (meyve, üzüm yetiştirme),
- Hayvancılık (süt kalitesini artırma),
- Veterinerlik (hayvan hastalıklarının teşhisi, hayvan aşısı üretimi, hayvan hastalıklarının epidemiolojisi),
- İklim değişikliği, toprak-bitki besleme ve tarımsal sulama,
- Tahıllar, pamuk, yonca ve diğer tarla bitkileri,
- Meyvecilik bağcılık,
- Suni tohumlama, embriyo transferi

alanlarında tecrübe teatisinde bulunulması hususunda mutabık kalmışlardır.

14.4. Taraflar, tarım ürünlerinin ticaretinde bitki sağlığı ve karantina uygulamaları ile gıda güvenliği kontrol prosedürleri konusunda kendi iç mevzuatları çerçevesinde teknik işbirliği ve bilgi teatisinde bulunulması hususlarında anlaşmışlardır.

14.5. Taraflar, ülkelerinin gıda güvenliğine ilişkin mevcut durumları ve temel gıda maddelerine olan ihtiyaçlarının tedariki hakkında bilgi değişimi ve gıda güvenliğine ilişkin seminer ve konferansların düzenlenmesi konusunda mutabakat sağlamışlardır.

14.6. Taraflar, iki ülkenin ilgili kurumları arasında bitki cinslerinin denenmesi ve korunması alanında bir İşbirliği Anlaşması imzalanması imkanını değerlendirmeye ve ayrıca, tohumculuk, meyvecilik, bağcılık, hayvancılık ve veterinerlik alanlarında işbirliğinin geliştirilmesine yönelik uzman değişimi yapılmasına karar vermişlerdir.

14.7. Taraflar Türkiye'nin kanatlı hayvan yetiştiriciliği konusunda edindiği bilgi birikimi ve tecrübenin Kirgiz Tarafına aktarılması hususunda işbirliği yapmayı kararlaştırmışlardır.

15. Eğitim

15.1. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti arasında Eğitim ve Bilim Alanında Anlaşma taslağının sonuçlandırılmasına yönelik çalışmaların hızlandırılması hususunda mutabık kalmışlardır.

15.2. Kırgız Tarafı, Türk Tarafına, kadastroda kamu özel sektör ortaklığı ve gayrimenkul haklarının kaydı alanında Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Devlet Kayıt İdaresi personelinin eğitimi ve tecrübe aktarımı imkânlarının değerlendirilmesini teklif etmiştir.

15.3. Taraflar, vergi alanında işbirliğinin geliştirilmesini teminen vergilendirme sisteminde çalışan uzmanların tecrübe paylaşımı, uzmanlık potansiyelinin güçlendirilmesi ve kalifiye eleman seviyesinin yükseltilmesi amacıyla, iki ülke Vergi İdareleri arasında eğitim programları gerçekleştirilmesinin önemini vurgulamışlardır.

15.4. Taraflar, her iki ülkenin ihtiyaçları ve ilgili eğitim kurumlarının iç mevzuatları dikkate alınarak öğrenci değişim projeleri kapsamında, Türk ve Kırgız öğrencilerin seçilmesine dair istişarelerde bulunulması hususunda anlaşmışlardır.

16. Kültür ve Turizm

16.1. Taraflar, iki ülke arasında kültür ve turizm alanında işbirliğinin sürdürülmesi ve bu alanlarda kurumlar arası yeni bir işbirliği protokolu hazırlığının yapılması hususunda anlaşmışlardır.

16.2. Taraflar, 2013 yılında Türkiye'de Kırgız Cumhuriyeti Kültür Günleri, 2014 yılında Kırgızistan'da Türkiye Cumhuriyeti Kültür Günleri düzenlenmesi için gerekli çalışmaların başlatılmasını kararlaştırmışlardır.

16.3. Taraflar, iki ülke turizm idarelerinin, turizm sektörünün gelişimine yönelik gerçekleştirdikleri faaliyetler ve uzman eğitimi konularında işbirliği yapmanın önemini vurgulamışlardır. Bu amaçla, Kırgız Tarafı, Türk Tarafına uzman eğitimi konusundaki önerilerini bilahare diplomatik kanallardan sunacağını belirtmiştir.

16.4. Taraflar, mevzuat ve sektöre ilişkin bilgi teatisi amacıyla iki ülke turizm sektörü temsilcileri ve uzmanlarının düzenli bir şekilde bir araya gelmelerini organize etmeyi kararlaştırmışlardır.

16.5. Taraflar, turizm alanında işbirliğinin güçlendirilmesi amacıyla sektör temsilcileri ve turizm işletmecileri için tanıtım ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi hususunda anlaşmışlardır.

17. Sağlık

17.1. Taraflar, iki ülke arasında sağlık alanında yapılan uluslararası anlaşmalar ve mutabakatlar çerçevesinde,

- Sağlık alanında projeler ve ulusal programlar hakkında bilgi ve tecrübe teatisi gerçekleştirilmesi,
- Sağlık alanında bilgi teknolojilerinin (IT) geliştirilmesine dair tecrübe paylaşımı yapılması,
- Sağlık alanındaki gelişmeler hakkında uluslararası konferans ve toplantılar düzenlenmesi,
- Yeni ilaçlar ve tıbbi ekipman hakkında düzenli bilgi değişimi gerçekleştirilmesi,
- Bitkisel, hayvansal ve mineral yerel hammaddelerden ilaç üretimi konusunda ortak çalışmalar gerçekleştirilmesi,
- Olağanüstü durumlar ve bulaşıcı hastalıklarla mücadelede işbirliği yapılması,
- Kırgız sağlık sektörü çalışanlarına Türkiye'de eğitim verilmesi,

- Türkiye ve Kırgızistan'ın sağlık ihtisas kuruluşlarına tanı ve tedavi ihtiyacı olan vatandaşların gönderilmesi,
 - İki ülkenin lisans, standardizasyon, belgelendirme, denetim ve devlet kontrolü sistemlerinin karşılaştırılması,
 - Ana çocuk sağlığı ve üreme sağlığı konularında bilgi ve tecrübe paylaşımı yapılması
- konularında işbirliğini geliştirmeyi kararlaştırmışlardır.

17.2. Taraflar, Kırgız vatandaşlarının Türkiye'de ücretsiz tedavi görmeleri hususunun, İki ülke arasında halen müzakereleri devam eden Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kırgızistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Sağlık ve Tıp Alanında İşbirliğine Dair Anlaşma İle Karara Bağlanacağı hususunda mutabık kalmışlardır. Kırgız Tarafı, Kırgız Cumhuriyeti'nin Oş ve Celalabad illerinde tedavi ve koruyucu hekimlik kurumlarının inşası ve donatılması konusunda yardım talep etmiştir. Türk Tarafı söz konusu talebin değerlendirileceğini belirtmiştir.

17.3. Kırgız Tarafı, Türk yatırımcılara sağlık kuruluşları inşaatı ve arazilerin tahsisi konusunda her türlü yardımı sağlayacağını kabul etmiştir.

18. Orman ve Su İşleri

18.1. Taraflar:

- Toprakta suyun muhafazasını artıran arazi kullanım tekniklerinin geliştirilmesi, kuraklığa dayanıklı ve az su tüketen bitki çeşitlerinin belirlenmesi ve nitelikli tohumların üretilmesi, kurak dönemlerde ortaya çıkabilecek sorunların giderilmesi,
- İçme suyu alanında kayıpların önlenmesi ve sağlıklı su temini,
- Bu alanlarda bilgi, deneyim ve uzman değişimi, orman inceleme gezileri ve eğitim programları düzenlenmesi,
- Çölleşme ile mücadele, havaza rehabilitasyonu, erozyon kontrolü, kumul tespiti, ağaçlandırma, fidan ve tohum yetiştirme teknikleri,
- Millî park planlama ve korunma alanlarda ekoturizm uygulamaları konularında bilgi paylaşımı ve uzman değişimi

alanlarında işbirliği ve ortak çalışmalar yapılması hususlarında mutabık kalmışlardır.

18.2. Taraflar ayrıca, ormancılık sorunlarına çözüm üretimi amacıyla alanlarda ortak projelerin yapılması imkânlarının araştırılması hususunda anlaşmışlardır:

- Ormanlarda ve ağaçlık alanlardaki kaynakların sürdürülebilir yönetimi amacıyla stratejiler geliştirilmesi,
- Ormansızlaşmanın azaltılması ve takibi için ormancılık politikalarının kuvvetlendirilmesi,
- Kurumsal ve teknik kapasite geliştirilmesi,
- Orman zararlılarına karşı yarıtmacı böcek üretimi için laboratuvar kurulması ve zararlılarla mekanik yolla mücadele edilmesi,
- Odun dışı orman ürünlerinin pazarlanması ve değerlendirilmesi,
- Kent ormancılığı ve rekreasyon alanlarının geliştirilmesi.

19. Teknik İşbirliği

19.1. Taraflar, 5 Eylül 2006 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kırgız Cumhuriyeti'ndeki Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA) Program Koordinasyon Ofisi'nin Faaliyetlerine İlişkin Anlaşma" çerçevesinde, İki ülke arasındaki dostluk ilişkilerine dayanarak aralarındaki sosyal ve ekonomik işbirliğini daha da geliştirmek ve ilişkilerini teknik işbirliği yoluyla derinleştirmek konusunda mutabakata varmışlardır.

19.2. Taraflar, TIKA koordinasyonunda; iki ülke ilgili kurum ve kuruluşlarınca hazırlanacak projeler vasıtasıyla uzman, eğitmen, danışman ve yardımcı personel görevlendirilmesi, projeler ve programlar çerçevesinde kullanılacak malzeme ve ekipman temini, Kırgız uzmanların, yönetici kadrosunun, bilim adamlarının yetiştirilmesi, niteliklerinin geliştirilmesi ve Taraflarca uygun görülecek diğer sahalarda teknik yardım ve eğitim programları düzenlenmesine karar vermişlerdir.

19.3. Taraflar, TIKA koordinasyonunda, özelleştirme, harcama yönetimi, borç yönetimi, merkez bankacılığı gibi mali konularda teknik yardım verilmesini kararlaştırmışlardır.

19.4. Kırgız Tarafı, Kırgızistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Almazbek ATAMBAYEV 11-15 Ocak 2012 tarihlerinde Türkiye Cumhuriyeti'ne yapmış olduğu resmi ziyaret sırasında gündeme getirilen, MEIR+CDNS+3 eye sistemi projesi ile ilgili olarak teknik yardım talebinde bulunmuştur. Türk Tarafı, sözkonusu talebi değerlendirmek üzere not etmiştir.

20. Belediye Alanında İşbirliği

20.1. Türk Tarafı, Bişkek Şehri Sosyal Beslenme Departmanı belediye fırını kurulumu için ekmek üretim ekipmanlarının temini konusunu değerlendireceğini kabul etmiştir.

20.2. Bişkek Belediyesi, bilgisayar ve ofis ihtiyaçlarının temininde sağladığı destek için Ankara Büyükşehir Belediyesine şükranlarını sunmuştur.

20.3. Taraflar, Türk Dünyası Belediyeler Birliği'nin katılımıyla kardeş şehirlerin belediye başkanları arasında işbirliği alanlarının ve çalışma planının belirlenmesi amacıyla görüşmeler yapılması ve mevcut olan ilişkilerin daha da geliştirilmesinin teşvik edilmesi hususlarında mutabık kalmışlardır.

21. Olağanüstü Hallerin Yönetimi

21.1. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile Kırgız Cumhuriyeti Olağanüstü Haller Bakanlığı arasında, olağanüstü hallerin yönetimine ilişkin ikili işbirliğinin kurulması ve geliştirilmesi olanaklarının değerlendirilmesi hususlarında anlaşmışlardır.

21.2. Taraflar, arama kurtarma, afet ve acil durum yönetimi ile sivil savunma birimlerinin kapasitelerinin artırılmasını teminen, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile Kırgız Cumhuriyeti Olağanüstü Haller Bakanlığı arasında işbirliği imkânlarının değerlendirilmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

Taraflar ayrıca, Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü ve Kırgız Cumhuriyeti Olağanüstü Haller Bakanlığı arasında Kırgız Cumhuriyeti dalgıç birimlerinin kapasitelerinin artırılmasına yönelik imkânların gözden geçirilmesini kararlaştırmışlardır.

22. İstatistik

Türk Tarafı, Kırgız Tarafının 2014 yılında Kırgız Cumhuriyeti'nde gerçekleştirilecek tarım sayımının hazırlanması ve yapılması için gerekli desteğin verilmesi hususundaki talebini değerlendireceğini kabul etmiştir.

23. Diğer

23.1 Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Diyanet İşleri Başkanlığı ile Kırgızistan Cumhuriyeti Diyanet İşleri Komisyonu arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve en kısa süre içerisinde bir işbirliği anlaşmasının imzalanması hususunda anlaşmışlardır.

23.2. Diğer taraftan, Taraflar, Manas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin kısa bir süre önce açılmış olmasından duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir.

* * *

Taraflar, Türk-Kırgız Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu Yedinci Dönem Toplantısının, kesin tarihleri diplomatik kanallardan belirlenmek üzere, Ankara'da gerçekleştirilmesinde mutabık kalmışlardır.

İşbu protokol 4 Nisan 2012 tarihinde Bişkek'te, Türkçe ve Rusça dillerinde, eşit derecede geçerli ikiye orijinal nüsha olarak düzenlenmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

Bekir BOZDAĞ
Türkiye Cumhuriyeti
Başbakan Yardımcısı

KIRGIZ CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

Joomart OTORBAEV
Kırgız Cumhuriyeti
Başbakan Yardımcısı